

Dret Penal III**2012/2013**

Codi: 102245

Crèdits: 6

Titulació	Pla	Tipus	Curs	Semestre
2500786 Grau en Dret	949 Grau en Dret	OB	2	1

Professor de contacte

Nom: Esther Morón Lerma

Correu electrònic: Esther.Moron@uab.cat

Utilització d'idiomes

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Algun grup íntegre en anglès: No

Algun grup íntegre en català: Sí

Algun grup íntegre en espanyol: Sí

Prerequisits

Per a una comprensió i un seguiment correctes de les pautes d'aprenentatge d'aquesta assignatura és recomanable haver superat les dues assignatures troncal prèvies de primer curs (Dret penal I i Dret penal II) i, pel que fa a d'altres matèries objecte d'estudi a primer curs, també és especialment útil un bon assoliment de les institucions bàsiques objecte dels programes de Dret Constitucional.

Objectius

El Programa de l'assignatura es correspon amb els grups de delictes que atempten contra els béns jurídics bàsics i l'estudi dels principals problemes dogmàtics i polític-criminals que presenta la seva aplicació. Per tant, en el desenvolupament de l'aprenentatge d'aquesta assignatura té especial pes la consolidació dels instruments metodològics de resolució de casos. Tanca aquesta assignatura els blocs bàsics de coneixement i procediment del dret penal com a disciplina, els fonaments i garanties del dret penal en l'actual estat social i democràtic de dret, així com, l'estructura de la Teoria general del delictes i, amb ella, el anàlisi de les categories que l'estructuren. I, per tant, si s'escau, un bon coneixement de les mateixes és essencial per a l'estudi posterior de qualsevol de les assignatures optatives que s'ofereixen des de la unitat de Dret penal, com és el cas del dret penal econòmic i de l'empresa, del dret penal del risc i delinqüència tecnològica o de la Protecció penal de la funció pública.

Competències

- Adquirir els coneixements bàsics de les diferents dogmàtiques jurídiques i exposar-los en públic.
- Argumentar i fonamentar l'aplicació de les normes jurídiques.
- Buscar, interpretar i aplicar normes jurídiques, argumentant cada un d'aquests assumptes.
- Defensar oralment de forma clara i estructurada les idees, els treballs, informes, escrits i dictamens.
- Demostrar que es comprenen i es coneixen les principals institucions polítiques i privades en la seva gènesi i en el seu conjunt amb els seus respectius.
- Demostrar que es comprèn el caràcter unitari de l'ordenament jurídic i la necessària visió interdisciplinària dels problemes jurídics.
- Demostrar que es té una consciència crítica en l'anàlisi de l'ordenament jurídic i el desenvolupament de la dialèctica jurídica.
- Demostrar un raonament reflexiu i crític: anàlisi, síntesi, conclusions.
- Dominar les tècniques informàtiques per obtenir la informació jurídica (bases de dades de legislació, jurisprudència, bibliografia, etc.) i per comunicar dades.
- Identificar els conflictes d'interessos subjacents en litigis i casos reals.

- Identificar, conèixer i aplicar els principis bàsics i generals de l'ordenament jurídic.
- Identificar, valorar i posar en pràctica els canvis en la jurisprudència.
- Memoritzar i utilitzar la terminologia jurídica
- Planificar i organitzar: gestió del temps, dels recursos, etc.
- Poder realitzar una aproximació a un problema jurídic utilitzant els mitjans d'investigació pertinents (fonts doctrinals, bases de dades legislatives, pàgines web d'institucions).
- Presentar en públic la problemàtica que comporta un determinat litigi, les normes jurídiques aplicables i les solucions més coherents.
- Reconèixer i resoldre problemes.
- Redactar i formalitzar treballs, informes, escrits i dictamens.
- Redactar textos jurídics (contractes, dictàmens, sentències, interlocutòries, providències, testaments, legislacions, etc.).
- Ser capaç de percebre l'impacte i les implicacions de les decisions que es prenen.
- Tenir habilitat per prendre decisions.
- Treballar en equip: poder formar part de grups de treball i també coordinar-los i prendre decisions que afectin tot el grup.
- Utilitzar els principis i els valors constitucionals com a eina de treball en la interpretació de l'ordenament jurídic.

Resultats d'aprenentatge

1. Adquirir els coneixements bàsics de la dogmàtica penal.
2. Argumentar l'aplicació de normes penals en la resolució de problemes penals.
3. Buscar sentències penals en les bases de dades.
4. Defensar oralment de forma clara i estructurada les idees, els treballs, informes, escrits i dictamens.
5. Definir estratègies de defensa dels interessos juridicopenals.
6. Definir la vinculació del dret penal amb els principis i els valors constitucionals.
7. Definir les principals institucions penals.
8. Demostrar un raonament reflexiu i crític: anàlisi, síntesi, conclusions.
9. Distingir la connexió important que hi ha entre el dret penal substantiu i el dret penal processal.
10. Distingir les relacions de dependència i autonomia entre el dret penal i la resta de branques de l'ordenament jurídic (civil, laboral, administratiu i financer).
11. Exposar oralment la resolució de qüestions dogmàtiques penals.
12. Fonamentar l'aplicació de les normes penals en la resolució de problemes penals.
13. Identificar els conflictes d'interessos subjacents en un litigi penal en concret.
14. Identificar els conflictes d'interessos subjacents en un litigi penal en general.
15. Identificar i conèixer els principis limitadors del dret penal.
16. Identificar i valorar la jurisprudència de les audiències provincials i el Tribunal Suprem en matèria penal.
17. Identificar, conèixer i aplicar els principis interpretatius del dret penal.
18. Interpretar les normes penals com decisions de política criminal.
19. Memoritzar i utilitzar la terminologia específicament penal.
20. Planificar i organitzar: gestió del temps, dels recursos, etc.
21. Poder realitzar una aproximació a un problema jurídic utilitzant els mitjans d'investigació pertinents (fonts doctrinals, bases de dades legislatives, pàgines web d'institucions).
22. Prendre consciència de la importància del compromís ètic de l'advocat en el procés penal.
23. Presentar a l'aula la defensa o l'acusació de casos penals.
24. Reconèixer i resoldre problemes.
25. Redactar escrits específicament de contingut penal vinculats al procés, fonamentalment de conclusions provisionals, recursos i sentències.
26. Redactar i formalitzar treballs, informes, escrits i dictamens.
27. Redactar resolucions de casos penals.
28. Resoldre els problemes d'interpretació i aplicació que presenten les normes penals.
29. Ser capaç de percebre l'impacte i les implicacions de les decisions que es prenen.
30. Tenir habilitat per prendre decisions.
31. Treballar en equip: poder formar part de grups de treball i també coordinar-los i prendre decisions que afectin tot el grup.
32. Trobar la normativa aplicable entre el Codi penal i les normes penals especials.
33. Utilitzar els arguments de la jurisprudència penal i constitucional per a resoldre problemes penals.

34. Utilitzar els principis i els valors constitucionals com a eina d'interpretació de les normes penals.

Continguts

El programa es divideix en temes obligatoris (O) i facultatius (F). Dels temes facultatius el professor/a responsable de cada grup n'indicarà un màxim de tres que, conjuntament amb els temes obligatoris configuraran el programa del curs.

Temes obligatoris bàsics

- 1.- INTRODUCCIÓ: Sistematització dels béns jurídics protegits en els delictes i les faltes. DELICTES CONTRA LA VIDA HUMANA (O). A) Delictes contra la vida humana independent: homicidi i les seves formes. Inducció i auxili al suïcidí, amb especial referència a la eutanàsia. B) Delictes contra la vida humana independent: avortament.
- 2.- DELICTES CONTRA LA SALUT I LA INTEGRITAT FÍSICA (O). Lesions: tipus bàsics i qualificats. L'art. 153 i la polèmica sobre la lluita contra la violència familiar. Participació en baralla. Problemàtica del consentiment. Lesions al fetus. El tràfic d'òrgans.
- 3.- DELICTES CONTRA LA LLIBERTAT (O). Detencions il·legals i segrests.- Amenaces.- Coaccions
- 4.- DELICTES CONTRA LA INTEGRITAT MORAL (O). L'exercici de la violència habitual. Assetjaments morals. Tortures. Trata de persones.
- 5.- DELICTES CONTRA LA LLIBERTAT SEXUAL (O). Agressions sexuals. Abusos sexuals.- Assetjament sexual. Delictes d'exhibicionisme i provocació i els delictes relatius a la prostitució. Disposicions comuns.
- 6.- DELICTES CONTRA LA INTIMITAT, EL DRET A LA PROPIA IMATGE I LA INVOLABILITAT DEL DOMICILI(O). Descobriments i revelació de secrets.- Violació de llar, domicili de persones jurídiques i establiments oberts al públic..
- 7.- DELICTES CONTRA EL PATRIMONI (O). Bé jurídic protegit.- Concepte de patrimoni.-Delictes patrimonials d'enriquiment amb apoderament.- Furt i circumstàncies modificatives.-Robatori amb força en les coses.- Robatori amb violència o intimidació en les persones.-Referència a l'extorsió, el robatori i furt de vehicles de motor i la usurpació.
- 8.- DELICTES PATRIMONIALS D'ENRIQUIMENT AMB DEFRAUDACIÓ (O). Defraudacions: concepte i consideracions generals.- Estafa: concepte, elements i circumstàncies.- Apropiació indeguda.
- 9.- DELICTES CONTRA LA SEGURETAT COL·LECTIVA (O). La tipificació de conductes generadores de risc. Especial referència al tràfic de drogues. Conceptes generals dels delictes contra la seguretat vial.
- 10.- FALSEDATS (O).Problemàtica del bé jurídic. Concepte i requisits de la falsedat.- Classificació de les falsedats. A) Falsedats documentals: Concepte i classes de document;Principals modalitats de falsedat documental.- B) Falsedats personals: Intrusisme
- 11.- DELICTES CONTRA L'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA I L'ADMINISTRACIÓ DE JUSTÍCIA (O).Introducció. Conceptes penals de funcionari i autoritat. Breu presentació dels béns jurídics protegits. Classificació dels delictes contra l'Administració pública . Classificació dels delictes contra l'Administració de justícia.

Temes facultatius

1. MANIPULACIONS GENÈTIQUES (F).
2. OMISSIO DEL DEURE DE SOCORS (F).
3. DELICTES CONTRA L'HONOR (F). Problemes constitucionals.- Calúmnies.- Injúries.- Disposicions comuns.

4. DELICTES CONTRA LES RELACIONS FAMILIARS (F). Matrimonis il·legals.- Suposició de part i alteració de la paternitat, estat o condició del menor.- Delictes contra els drets i deures familiars: impagament de pensions.

5.- DELICTES CONTRA EL PATRIMONI (Continuació) (F). Insolvències punibles: aixecament de béns i concursos.- Delictes patrimonials sense enriquiment. Danys: concepte i modalitats.

6.- DELICTES CONTRA EL ORDRE SOCIO-ECONÒMIC. Delictes relatius als drets d'autor i la propietat industrial.- Referència a la receptació i el blanqueig de diners. Alteració de preus.- Delictes relatius al mercat i als consumidors.- Referència a la sostracció de cosa pròpia a la seva utilitat social.- Delictes societaris.

7.- DELICTES CONTRA LA HISENDA PÚBLICA I LA SEGURETAT SOCIAL (F). Fraus fiscals.- Referència a l'estafa i la malversació de subvencions.- Referència als delictes contra la Seguretat Social.

8.- DELICTES CONTRA ELS DRETS DELS TREBALLADORS. DELICTE CONTRA ELS DRETS DELS CIUTADANS ESTRANGERS (F).

9.- DELICTES RELATIUS A L'ORDENACIÓ DEL TERRITORI I LA PROTECCIÓ DEL PATRIMONI ARTÍSTIC I EL MEDI AMBIENT (F). Referència als delictes sobre l'ordenació del territori i sobre el Patrimoni Històric.- Delictes contra els recursos naturals i el medi ambient.- Referència als delictes relatius a la protecció de la flora i la fauna.

10.- DELICTES CONTRA LA ADMINISTRACIÓ PÚBLICA (F). A) Prevaricació.- B) Suborn.- C) Malversació de cabals públics.- D) Violació de secrets.- E) Desobediència.- F) Tràfic d'influències.- G) La utilització d'informació privilegiada com a bus en l'exercici de la funció.

11.- DELICTES CONTRA LA ADMINISTRACIÓ DE JUSTÍCIA (F). A) Prevaricació judicial.- B) Acusació i denúncia falses.- C) Simulació de delictes.- D) Fals testimoni: conceptes comuns a les diferents modalitats.- E) Encobriment.- F) Obstrucció a la justícia i deslleialtat professional.- G) Omissió d'impedir delictes.- H) Trencament de condemna.

12.- DELICTES CONTRA LA CONSTITUCIÓ (F): Classificació dels delictes compresos en aquest títol.- Especial consideració a: A) Rebel·lió.- B) Delictes relatius a l'exercici de drets fonamentals: associació il·lícita.- C) Delictes comesos per funcionaris públics contra les garanties constitucionals.

13.- DELICTES CONTRA L'ORDRE PÚBLIC (F): Consideracions sobre el bé jurídic.- Classificació.- Especial consideració de: A) Atemptats, resistència i desobediència.- B) Terrorisme.

14.- DELICTES DE TRAÏCIÓ, CONTRA LA PAU O LA INDEPENDÈNCIA DE L'ESTAT I RELATIUS A LA DEFENSA NACIONAL (F). Classificació i conceptes generals.- DELICTES CONTRA LA COMUNITAT INTERNACIONAL.

Metodologia

El desenvolupament de la docència de l'assignatura i de la formació de l'estudiant es fonamenta en les següents activitats formatives:

1. Activitats dirigides:

- Classes teòriques: on l'estudiant assoleix les bases conceptuals de la matèria i seu el marc jurídic normatiu i jurisprudencial dels grups de delictes més importants. Les classes magistrals són les activitats en les quals s'exigeix menys interactivitat a l'estudiant i estan concebudes com un mètode fonamentalment unidireccional de transmissió de coneixements del professor a l'alumne. Les classes magistrals, si és necessari, es podran fer amb suports de TIC i, debat en gran grup.

- Classes pràctiques/Resolució de casos/Exercicis a l'aula: on els estudiants, en grups reduïts, analitzen i resolen juntament amb el professor casos pràctics prèviament elaborats. En supòsits concrets, els casos s'elaboraran a classe. La base del treball pràctic és la comprensió i la aplicació crítica de la normativa i jurisprudència relacionades amb el contingut essencial explicat a les classes teòriques. Aquesta activitat

permetrà el treball en grup per a la identificació dels aspectes a resoldre i l'estratègia de resolució, seguint la metodologia dels escrits de qualificació. També permetrà l'exposició individual i discussió oral a classe.

2. Activitats supervisades:

- Tutories: es tracta d'activitats que els estudiants desenvoluparan amb la supervisió i suport del professor. Contacte individualitzat o en grup.

3. Activitats autònomes:

- Estudi

- Realització d'esquemes, mapes conceptuals i resums.

- Resolució de casos pràctics, (individuals o en grup) a partir d'una guia per a la seva realització.

- Recerca de jurisprudència i doctrina

- Lectura comprensiva de manuals, bibliografia especialitzada, textos jurisprudencials, escrits de qualificació, dictàmens, etc...

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes pràctiques	15	0,6	2, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34
Classes teòriques	30	1,2	2, 6, 7, 9, 10, 12, 15, 16, 17, 18, 28, 34
Tipus: Supervisades			
tutories individuals o en grup	3	0,12	20, 24
Tipus: Autònomes			
Estudi	37	1,48	
Lectura comprensiva de bibliografia especialitzada, jurisprudència, formularis...	10	0,4	3, 4, 16, 20, 21
Lectura comprensiva de manuals	28	1,12	6, 9, 10, 16, 20, 32
Realització de resums, esquemes i mapes conceptuals	15	0,6	7, 20, 30
Redacció de casos pràctics	9	0,36	2, 5, 6, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 22, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34

Avaluació

El model d'avaluació és continuada i té l'objectiu formatiu que l'alumnat i el professorat puguin conèixer el grau d'assoliment de les competències per tal d'orientar el procés formatiu.

A l'inici del curs el professor responsable de l'assignatura informarà als alumnes de les sessions pràctiques que es realitzaran al llarg del curs i d'aquelles -que no superaran el nombre de tres- que seran tingudes en compte per l'avaluació continuada (lliurament de treballs, presentacions a l'aula i participació a classe). El resultat d'aquesta avaluació continuada dels casos pràctics suposaran el 30% de l'avaluació final. Cada professor/a responsable establirà els mecanismes de reavaluació dels casos no aprovats.

Al final del curs hi haurà un examen final de contingut que suposarà el 70% de l'avaluació final. Al principi de cada curs els professor aclarirà si cal superar les dues parts per poder aprovar l'assignatura. Els alumnes que suspenguin aquest examen podran ser re-avaluats del mateix.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Examen final de continguts	70%	3	0,12	1, 6, 7, 15, 17, 18, 19
Resolució de casos pràctics	30%	0	0	2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34

Bibliografia

Bibliografia bàsica:

- MUÑOZ CONDE, Francisco (2010): Derecho penal. Parte especial. 18 ed. València: Tirant lo Blanch.
- QUINTERO OLIVARES, Gonzalo (dtor.) (2010): Comentarios a la parte especial del derecho penal. 6ª ed., Pamplona: Thompson.

Cada professor pot recomenar altra bibliografia bàsica o complementaria.

Enllaços d'interès:

www.cienciaspenales.net

<http://crimimedia.uab.cat>

www.laley.es

www.aranzadi.es

www.westlaw.es Base de dades weslaw (aranzadi)

www.tirantonline.com Base de dades tirant

www.indret.com